

Waren onze voorouders Bataven?

Rondwandeling Oosterhof

- **Periode:** jaren 1-160
- **Startpunt:** jaar 1, Schildkerk (centrum Rijssen)
- **Lengte:** 6 km

Gebruiksaanwijzing:

- Getallen verwijzen naar de jaartallen op de paaltjes.
- Letters achter de getallen verwijzen naar de betreffende zijde van de informatiekubus:
R = regionale gebeurtenissen; N = Nederland;
E = Europa; W = overige werelddelen.
- Scan onderweg QR-codes op de paaltjes voor filmpjes e.d.

Bewegwijzering

Wit-paarse bordjes geven de looprichting aan. De bordjes zijn vaak bevestigd aan lantaarn- en straatnaampalen.

Podcast

Tip! Beluister voor je op pad gaat de podcast bij deze rondwandeling. Je krijgt dan in het kort te horen wat er in deze periode speelde. Dat maakt het gemakkelijker om gebeurtenissen die je onderweg tegen komt in die tijd te plaatsen. De podcast staat op de website van het Wereldtijdpad: zie pagina van deze rondwandeling.

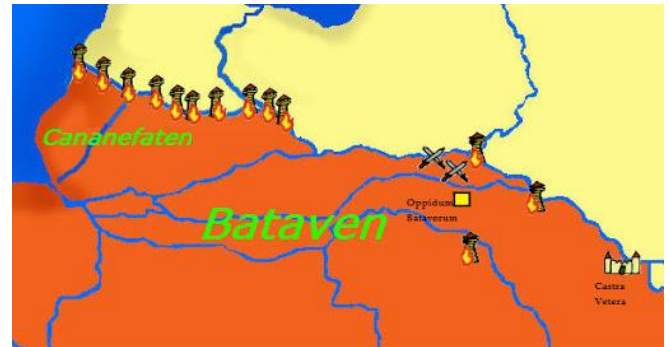
[Tijd van rondwandeling Oosterhof](#)

Voor je op pad gaat....

Wie waren de Bataven? Vroeger leerde je op school: de Batavieren (Bataven) zakten in boomstammen de Rijn af en kwamen bij Lobith ons land binnen. Foutje... Lobith en Nederland bestonden toen nog niet! Waren de Bataven immigranten, vluchtelingen, asielzoekers? Waar streken ze neer? Stammen we van ze af? Laten we op pad gaan op zoek naar antwoorden!

1-N Oppidum Batavorum

De Bataven wonen eerst langs de Wezer in de buurt van het huidige Kassel (D). Daar krijgen ze ruzie met een andere stam, waarna ze hun boeltje oppakken en vertrekken. Ze komen uiteindelijk terecht in het rivierengebied dat we nu Betuwe noemen. De Romeinen willen graag dat de Bataven in Oppidum Batavorum (Nijmegen) gaan wonen. Waarom, denk je? En waarom zouden de Bataven toch liever in het rivierengebied willen blijven wonen?

Woongebied van de Bataven (Romeinen.info)

2-N Bataveneiland

Hoe zou het komen dat sommige Romeinen denken dat de Betuwe een eiland is?

Deel-reconstructie van de tempel van Empel (Wikipedia)

6-N Gelovig

De Bataven hebben er veel voor over om de goden gunstig te stemmen. Wat zouden ze er voor terug verwachten?

Romeins legerkamp bij Oppidum Batavorum (mijngelderland.nl)

12-N1 Legerkampen

De Bataven zijn echte vechtjassen. Ze kunnen met volle uitrusting te paard een rivier over zwemmen. Dat doet geen Romein ze na. 4000 Bataven dienen als elite-eenheden in het Romeinse leger. Ze bewaken o.a. de Rijn grens. Er zijn zelfs Bataven die deel uitmaken van de keizerlijke garde (lijfwacht). Zouden we de Bataven-in-vreemde-krijgsdienst nu collaborateurs of landverraders noemen?

Castellum Flevum (Archeologische Werkgroep Haarlem)

28-N1 Bloedbad

De Friezen zijn buren van de Bataven. Ze wonen ten noorden van de Rijn. Dat is niet bezet door de Romeinen, maar de Friezen moeten wel jaarlijks belasting afdragen in de vorm van koeienhuiden. Dat gaat goed totdat er een Romeinse officier komt, die de belastingdruk flink opvoert. Dat pikken de Friezen niet....

Altaar voor Hercules Magusanus
Landesmuseum Bonn (Wikipedia)

32-N1 Vriendelijk gebaar

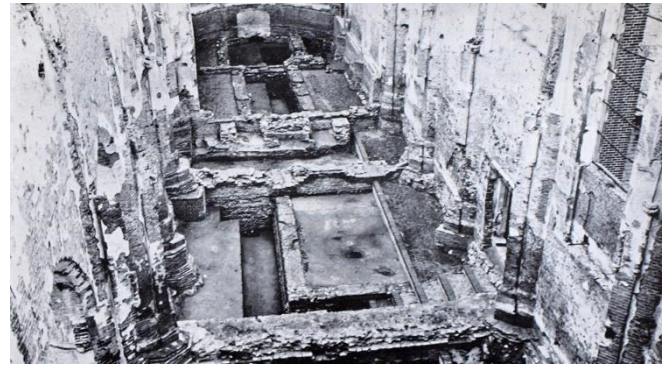
De Romeinen vereren de stoere halfgod Hercules (Heracles). Magusanus (of Donar) is de hoofdgod van de Bataven. Als je beide combineert krijg je een 'supergod' voor wie de belangrijkste bestuurder van het gewest best wat over heeft.

Bataafse ruiter (Nationaal Militair Museum)

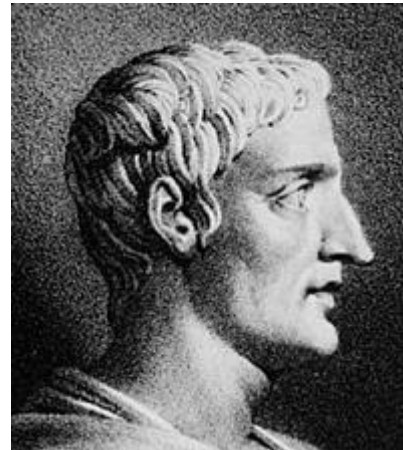
43-N Stoere jongens!

Bataafse elitetroepen geven hun visitekaartje af.

Restanten van de Romeinse tempel in de Grote kerk van Elst
(Mijn Gelderland)

51-N1 Tempel voor combi-god

Tacitus (ca. 56-117) (Wikipedia)

66-N1 + N2 Loftrompet

Tacitus was de belangrijkste historicus van het oude Rome. Dus als die de Bataven complimenteert, dan moeten zijn verhalen over dappere krijgers wel kloppen, zou je zeggen. Anders zou je als Bataaf ook geen lijfwacht van Nero kunnen worden, toch?

Nero, Romeins keizer van 54-68 (Wikipedia)

68-N + E1 Executie

De Bataaf Julius Civilis is al jaren officier in het Romeinse leger, net als zijn broer. Beiden worden beschuldigd van verraad aan keizer Nero, een wrede heerser. Voor Claudius loopt het niet goed af. Julius Civilis ontspringt de dans. Heeft Nero hem genade verleend? Wat is er toch gaande in Rome?

De eenogige Civilis en de stamhoofden van de Bataven leggen de eed van trouw af (Rembrandt van Rijn) (Wikipedia)

69-R + N + E Opstand samen met Tukkers?

Chaos in Rome. Civilis grijpt zijn kans!

Romeinse toegangspoort Porta Nigra in Trier (Wikipedia)

70-N Waar is Julius Civilis?

Romeinse schildpadformatie (Wikipedia)

71-N1 De keizer laat z'n spierballen zien.

72-N Orde hersteld

Podcast

Beluister het interview met Julius Civilis!

[Waren onze voorouders Bataven](#)

Reconstructie van de grafmonumenten en ommuringen van het grafveld Noviomagus (tekening P. Maas en E. van Rootselaar) (Historiek)

84-N1 Rijke doden

Schrijfplankje (Beleefhetverleden)

96-N1 Correspondentie

Legionair (Wikipedia)

'Hij stond er bij...!' (keizerhadrianus.nl)

134-N1 't Is moeilijk bescheiden te blijven...

98-N Met pensioen...!

Romeinen in Nijmegen (Romeinen.info)

Hoe houd je Romeinse legionairs en niet-Romeinse legionairs uit elkaar? Romeinen: rechthoekige schilden. Bataven: ronde schilden. (noviomagus.info)

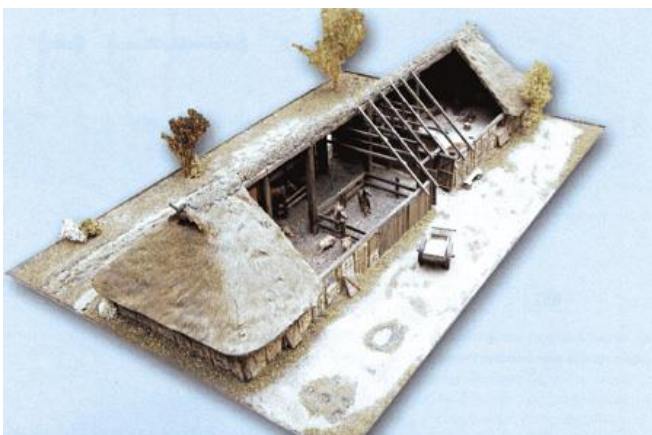
107-N Vreemdelingenlegioen

Na de opstand van de Bataven worden Bataafse legionairs niet meer in Noviomagus gelegerd. Vanwaar deze koerswijziging van de Romeinse legerleiding?

143-N Voor die tijd dicht bevolkt...

113-N Boer zoekt rund

116-N Spookbomen

Woonstalhuis (MijnGelderland)

160 Einde van de themawandeling.

Terug naar het startpunt

Van Rijssens Leemspoor naar Gemeentehuis:

1. Op het eindpunt rechtsaf: Markeloseweg (Paarse wandelroute).
2. Bij 1e rotonde rechtdoor: Markeloseweg (gaat over in Verlengde Oranjestraat).
3. Bij 2e rotonde rechtdoor: Oranjestraat.
4. 1° weg links: Kerkstraat.

133-N Huisje, boompje, beestje

Bataven volgen de Romeinen niet in alles na.

Je kunt het Wereldtijdpad steunen door voor € 5 donateur te worden op www.wereldtijdpad.nl

Colofon

© 2020 Stichting Wereldtijdpad

Samenstelling: Floor Looy
Projectmanagement: IKOconsult, Almelo

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De Stichting Wereldtijdpad aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor schade als gevolg van niet of onjuiste vermelding van gegevens in deze uitgave. U kunt eventuele opmerkingen schriftelijk of per mail doorgeven aan de stichting